

26.6.2017

Diaarinumero
H 284/17

Sosiaali- ja terveysministeriö

Viite: Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö 17.5.2017, nro STM/4114/2016 ja STM090:00/2016

**Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä erityis-
palveluista sekä sosiaalihuoltolain muuttamisesta**

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt korkeimmalta hallinto-oikeudelta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä erityis-
palveluista sekä sosiaalihuoltolain muuttamisesta.

Yleistä

Nyt lausunnolla olevan esitysehdotuksen taustalla on pääosin vammaisia henkilöitä koskevan sosiaalihuollon erityislainsäädännön uudistamista selvittäneen työryhmän ehdotukset. Korkein hallinto-oikeus on 17.6.2015 antanut sosiaali- ja terveysministeriölle lausunnon (H 112/15) mainitun työryhmän loppuraportista rajoittuen hallintolainkäytön järjestelmää koskeneisiin ehdotuksiin ja nimenomaisesti muutoksenhakusäätelyyn.

Korkein hallinto-oikeus rajaa myös nyt esillä olevassa asiassa lausuntonsa koskemaan lähinnä muutoksenhakuun liittyviä kysymyksiä.

Esitysehdotus on riippuvainen monista muista lakihankkeista. Muutoksenhakusäännöksiin liittyen korkein hallinto-oikeus kiinnittää huomiota siihen, ettei kehitysvammaisten erityishuollosta annettua lakia luonnollisesti voida kokonaisuudessaan kumota ennen kuin niin sanottu itseääräämis-oikeuslaki on annettu.

Muutoksenhakua koskevat säännökset on otettu vammaisuuden perusteella järjestettävistä erityis-
palveluista annettavan lain luonnoksen 3 lukuun. Lain 21 §:ssä säädettäisiin oikaisuvaatimuksesta, lain 22 §:ssä valituksesta hallinto-oikeuteen ja lain 23 §:ssä muutoksenhausta hallinto-oikeuden päätökseen.

Valituslupajärjestelmän kattava käyttöönotto

Lakiluonnoksen 23 §:n 1 momentin mukaan hallinto-oikeuden päätökseen muissa kuin lain luettelussa säännöksissä tarkoitetuissa asioissa saisi hakea muutosta valittamalla korkeim-

paan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Pykälän toisen momentin mukaan luetelluissa säännöksissä tarkoitetuissa asioissa muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta saisi hakea valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Korkein hallinto-oikeus katsoo edelleen, samoin kuin lausunnossaan 17.6.2015, että **muutoksenhakusääntelyä on välttämätöntä muuttaa siten, että muutoksenhaku hallinto-oikeuden päätöksistä korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttää kattavasti valituslupaa** samaan tapaan kuin uuden sosiaalihuoltolain 53 §:ssä. Muutos vastaa pidempiaikaista hallintolainkäytön yleistä kehittämissuuntaa. Kehitysvammaisten erityishuollosta annettuun lakiin on lailla 381/2016 lisätty 10.6.2016 voimaan tullut uusi 81 d §, jolla kattava valituslupajärjestelmä on otettu käyttöön lukuun ottamatta tahdonvastaisen erityishuollon antamista koskevia päätöksiä. Korkein hallinto-oikeus korostaa tässä yhteydessä edelleen myös sitä, että sosiaalihuollon erityislainsäädännön muutoksenhaku tulee ensi tilassa muutoinkin muuttaa valituslupajärjestelmään perustuvaksi.

Muuta muutoksenhakua koskevista säännösluonnoksista

Vammaisten erityispalveluista annettavan lain 21 §:ssä säädettäisiin oikaisuvaatimusmenettelystä. Säännösehdotuksen yksityiskohtaisten perustelujen toiseen kappaleeseen sisältyy palvelujen toteuttamistapaan liittyvää jossakin määrin vaikeasti avautuvaa pohdintaa, joka ei näyttäisi liittyvän ehdotettuun säännökseen.

Ehdotetun 22 §:n mukaan valitettaessa maakunnan liikelaitoksen oikaisuvaatimuksen johdosta antamasta päätöksestä hallinto-oikeuteen valitus voidaan hallinto-oikeuden ohella toimittaa myös maakunnan liikelaitokselle. Korkein hallinto-oikeus on eri yhteyksissä, muun ohella edellä mainitussa lausunnossaan 17.6.2015, kiinnittänyt sosiaali- ja terveysministeriön huomiota sellaisen hallintolainkäyttölain yleissäännöksistä poikkeavan sääntelyn ongelmiin, joka mahdollistaa valituksen toimittamisen hallinto-oikeuden sijaan hallintoviranomaiselle. Korkein hallinto-oikeus viittaa aiemmin lausumaansa.

Siirtymäsäännöksestä

Lakiluonnoksen 28 §:n 1 momentin siirtymäsäännöksen mukaan kumottavien lakien nojalla annetut palveluja koskevat päätökset jäävät voimaan lakimuutoksesta riippumatta. Tätä järjestelyä voidaan lähtökohtaisesti jonkin mittaisena siirtymäkautena pitää perusteltuna. Siirtymäsäännöksen mukaan sellaiset vanhat päätökset, joihin ei ole kirjattu mitään voimassaoloaikaa, olisivat kuitenkin voimassa ”kunnes henkilön palvelutarve arvioidaan uudelleen tämän lain tai muun lain mukaisesti”. Siirtymäsäännöksellä rajattaisiin edelleen maakunnan mahdollisuuksia päivittää palvelutarpeen arviointia uuden lainsäädännön mukaiseksi: ”Palvelutarpeen uudelleen arviointi voidaan aloittaa vammaisen henkilön aloitteesta tai maakunnan aloitteesta silloin, kun se on asiakkaan muuttuneen palvelutarpeen mukaista.” Siirtymäsäännöksen mukaan aiempien päätösten mukaisista palveluista asiakasmaksut perittäisiin aiempien säännösten mukaisesti päätösten voimassaoloajan.

Korkein hallinto-oikeus katsoo, että tällä tavoin ajallisesti rajaton siirtymäsäännös voi muodostua ongelmalliseksi yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Koska siirtymäsäännöksen piirissä pysyminen voi myös olla erityisen edullista palvelunsaajalle, siirtymäsäännös saattaa myös joutaa tulkintaongelmiin ja valituksiin, joissa olisi kysymys siitä, onko asiakkaan palvelutarvetta voitu maakunnan aloitteesta lähteä uudelleen arvioimaan. Siirtymäjärjestelyjä tulisi kehittää nämä seikat huomioon ottaen.

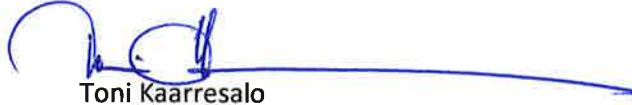
Lausunnon ovat valmistelleet oikeusneuvos Outi Suviranta, oikeusneuvos Leena Äärilä ja oikeussihteeri Mika Paavilainen. Lausuntoa on käsitelty korkeimman hallinto-oikeuden kansliapäätöksessä 26.6.2017.

Presidentti

Pekka Vihervuori

Kansliapäällikkö

Toni Kaarresalo